

lentelės tęsinys

Muziejus	Radimo vieta	Lotis Kolekcija Senkapiai	skaičius (vien.)			
			tipas I	tipas II	tipas III	tipas IV
IEM	Jakštaičiai				3	
KVIM	Kejėnai				6	
ŠAM	Šiauliai				1	
KVIM	Šipolis				9	
IEM	Narkūnai					1
IEM	Sariai					1
			104	2292	134	8

Be to, keletą ar keliolika monetų turi kiti muziejai Vilniuje, Kaune, Alytuje, Švenčionyse, taip Rygoje, Baku, Poznanėje (LLR), Torunėje (LLR). Jos daugiausia iš archeologinių paminklų arba įsigytos iš privačių asmenų, tačiau pastarosios dažnai neturi tikslesnių metrikų.

Visos jos laukia nuoseklaus statistinio, metrologinio apdoravimo, pralų nustatymo.

E. Svetikas (Alytus)

XVI-XVII AMŽIŲ MONETOS LEIPALINGIO (LAZDIJŲ RAJ.) SENKAPIUOSE

1. AKM 1982 m. tyrinėjo Leipalingio senkapius, kuriuose rastas 101 kapas. 23 kapuose (5 vyrų, 6 moterų, 12 vaikų-paauglių) aptiktos 37 monetos. Dar 6 monetos rastos atsitiktinai.

2. Žygimanto Augusto monetos rastos 2 kapuose. Vyro kape Nr. 11 - 1 pusgrašis; suardytuose vyro ir vaiko kapuose Nr. 57-58 - 1 1570 m. dvidenaris.

3. Žigmanto III Vazos monetos rastos 6 kapuose. Vyro kape Nr. 98 - 1 Rygos šilingas (be šios monetos rasta dar vienos, nenustatytos monetos fragmentai). Moters kape Nr. 77 - 1 Rygos šilingas. Vaikų kapuose: kape Nr. 1 - 1 Rygos šilingas; kape Nr. 5 - 1 dvidenaris ir 1 1615 m. grašis; kape Nr. 7 - 1 Rygos šilingas; kape Nr. 101 - 1 1620 m. dvidenaris.

4. Jono Kazimiero monetos (variniai šilingai) rastos 9 kapuose. Vyrų kapuose: kape Nr. 54 - 1 šilingas; kape Nr. 92 - 2 Lietuvos šilingai ir 2 Lenkijos šilingai; kape Nr. 97 - 1 Lietuvos šilingas. Moterų kapuose: kape Nr. 32 - 1 Lietuvos, 1 Lenkijos ir 2 nenustatyti šilingai; kape Nr. 100 - 1 šilingas. Vaikų kapuose: kape Nr. 23 - 1 Lenkijos šilingas; kape Nr. 29 - 1 Lenkijos šilingas; kape Nr. 51 - 1 šilingas.

5. Aptikta ir Švedijos valdovų monetų. Gustavo II Adolfo 1 šilingas moters kape Nr. 65. Kristinos monetos rastos 4 moterų kapuose: kape Nr. 65 - 1 1653 m. Livonijos šilingas; kape Nr. 94 - 2 Rygos šilingai. Vaikų kapuose: kape Nr. 3 - 1 Rygos šilingas ir 1 nenustatytas šilingas; kape Nr. 95 - 1 Rygos šilingas ir 2 Livonijos šilingai. Karolio X Gustavo rastas 1 1654 m. šilingas moters kape Nr. 65. Išsiskiria moters kapas Nr. 65, kuriame aptiktos trijų Švedijos valdovų monetos.

6. Trijuose kapuose (vyro kape Nr. 98, moters kape Nr. 87 ir vaiko kape Nr. 60) rasta neaiškių monetų fragmentų. Suardytoje kapinyne dalyje aptikta: 1 Jono Albrechto pusgrašis; 2 Žygimanto Senojo: 1 - 1521 m. ir 1 - 1526 m. pusgrašis; 3 Žigmanto III Vazos monetos - 2 Rygos šilingai ir 1 - 1595 m. Rygos trečiokas.

7. Daugiausia buvo Rygos (Livonijos) mone-

ty (Zigmanto III Vazos - 7 vnt.; Švedijos valdovų - 10 vnt.) ir Jono Kazimiero infliacinių monetų - varinių šilingų (15 vnt.). Vyraujančią dalį sudarė šilingai (31 vnt.). Kitų nominalų monetų nedaug (3 dvidenariai, 4 pusgrašiai, 1 grašis ir 1 trečiokas).

E. Ivanauskas (Kaunas)

SEREDŽIAUS NUMIZMATINĖ MEDŽIAGA (XVI-XIX a. pradžia)

1. Nagrinėjamoji Seredžiaus (Jurbarko raj.) numizmatinė medžiaga registruojama nuo 1975 m. Pagal ją bandoma rekonstruoti XVI-XIX a.a. pradžios būdingesnius smulkiosios pinigines apyvartos bruožus, o taip pat nustatyti gyvenvietės raidą. Monetos pateko į miestelio kultūrinį sluoksnį įvairiomis aplinkybėmis: dauguma buvo pamesta arba išmesta, dalis monetų padėta po pastatų pamalais ar į kapus.

2. Per 1829 m. potvynį Seredžius buvo smarkiai apgriautas, sugriuvo netgi bažnyčia, statyta 1612 m. Po potvynio buvusi miestelio teritorija buvo apleista ir dalis ariama. Išarta nemaža pavienių monetų. Per 1975-1982 m.m. laikotarpį surinktos 203 monetos iš XVI-XIX a.a.: XVI a. - 6 monetos, XVII a. I pusės - 16 monetų, XVII a. II pusės - 87 monetos, XVIII a. I pusės - 19 monetų, XVIII a. II pusės - 61 moneta, XIX a. I ketvirčio - 14 monetų.

3. Esanti XVI a. - XVIII a. I pusės medžiaga nepakankama rekonstruoti netgi smulkiajai piniginei apyvartai, kuri buvo daug įvairesnė negu ji rodo. Ryškiau rekonstruojami XVIII a. antrosios pusės pinigines apyvartos bruožai. Nežiūrint ga-

na didelės monetų įvairovės, dominuoja Prūsijos monetos, ypač 3 grašių (kreicerių) nominalo. Tai būdinga visai Lietuvai. Rusijos ir Lenkijos monetoms teko antraeilis vaidmuo. Pastaryjų tik varinės monetos aktyviau cirkuliavo piniginėje apyvartoje.

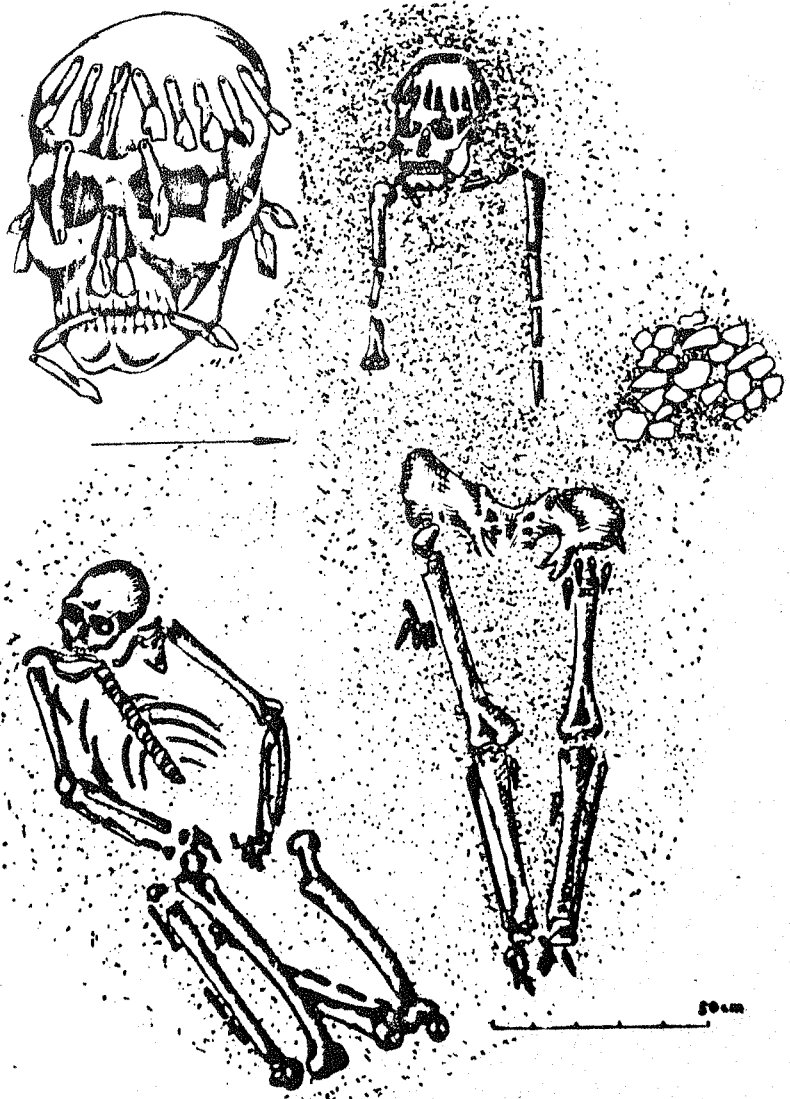
Prūsijos monetos jau nuo XVI a. pirmosios pusės gausiai cirkuliavo Lietuvos piniginėje apyvartoje. XVIII a. nusilpus Lietuvos ekonomikai, jos galutinai išgalėjo. Netgi Stanislovui Poniatovskui radikalia 1765-1766 m. pinigines sistemos reforma nepavyko panaikinti rinkos piniginių chaoso: paplito tik varinės šios reformos monetos. Lietuvoje buvo plačiai vartojamos visų nominalų Prūsijos - Brandenburgo monetos.

4. XVI a. monetų retumas nerodo miestelio prekinių-piginių santykių menkumo, nes šio amžiaus kultūrinis sluoksnis padengtas storesniu nei 50 cm. XVII-XVIII a. sluoksniu ir nėra ardomas. XVI a. monetos koncentruojasi prie bažnyčios, kurią supa šventorius. Keletas monetų neabejotinai priklausė išardytiems kapams: tai Transilvanijos trys grašiai (1606 m.) ir Lietuvos dvidenariai (1570, 1579 m.), rasti sulipę. Seniausia moneta - Lenkijos Aleksandro pusgrašis. Didžioji dauguma monetų priklauso XVII a. antrajai pusei ir XVIII a. antrajai pusei. Jeigu XVIII a. antrosios pusės monetų gausumas rodo miestelio prekinių-piginių santykių intensyvumą 1750-1825 m., tai XVII a. antrosios pusės monetos, kurių didžiąją dalį sudaro Jono Kazimiero 1660-1666 m. šilingai, priklauso 1660-1765 m. (?) periodui. Todėl infliacinės XVII a. monetos negali būti naudojamos tiksliai datuojant kultūrinį sluoksnį ar pastatą. Sprendžiant pagal rastųjų šilingų būklę, dauguma jų pateko į kultūrinį sluoksnį maždaug 1660-1700 m., kada dar nebuvo nusistovėjusi nominali vertė = realiai vertei.

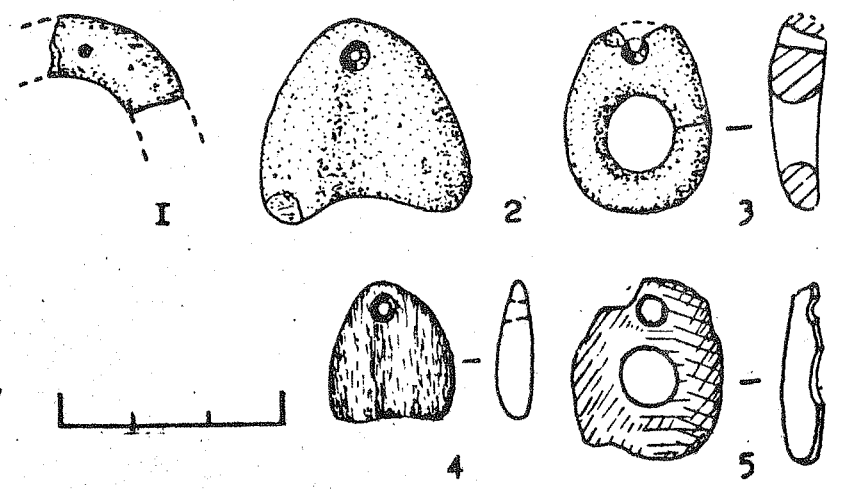
Sutrupinimai

- AKM - Alytaus kraštotyros muziejus
- JEM - Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejus
- KKM - Kretingos kraštotyros muziejus
- KVIM - Kauno valstybinis istorijos muziejus
- LDM - Lietuvos TSR dailės muziejus
- KMN - Nacionalinis muziejus (Krokuva)
- WMN - Nacionalinis muziejus (Varšuva)
- PKI - Paninkų konservavimo institutas
- ŠAM - Šiaulių "Aušros" istorijos ir etnografijos muziejus
- TIM - Trakų istorijos muziejus
- TKM - Telšių kraštotyros muziejus
- UKM - Utenos kraštotyros muziejus
- VČDM - Valstybinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
- VE - Valstybinis Ermitažas
- PMUM - Rygos miesto ir jūreivystės muziejus

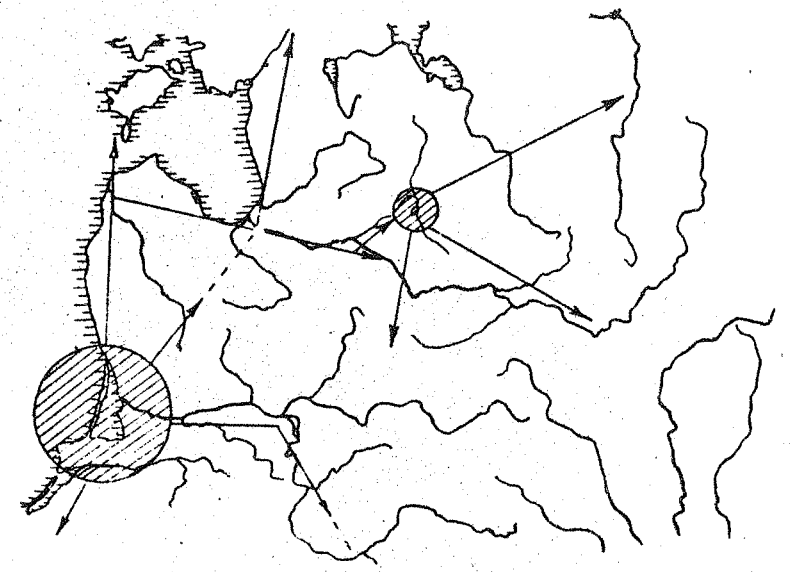
ILIUSTRACIJOS

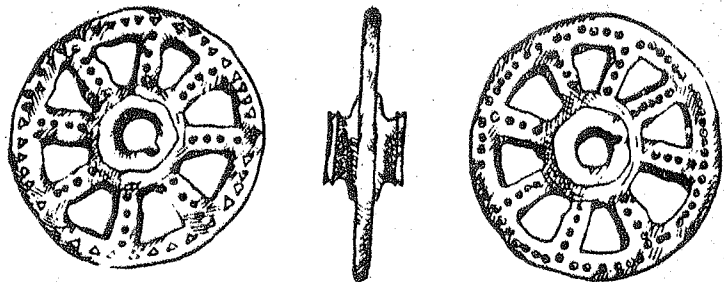
1 pav.

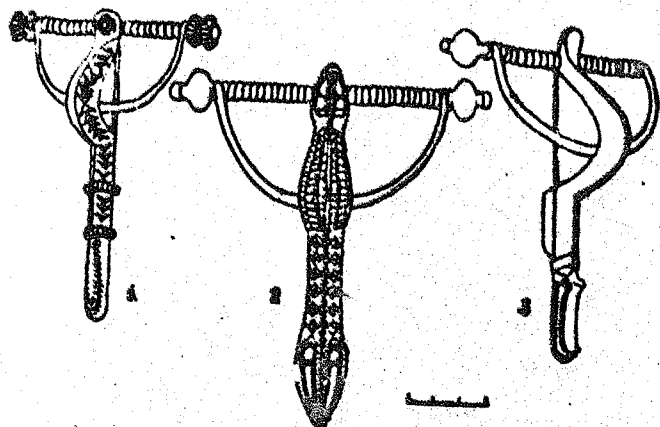
2 pav.

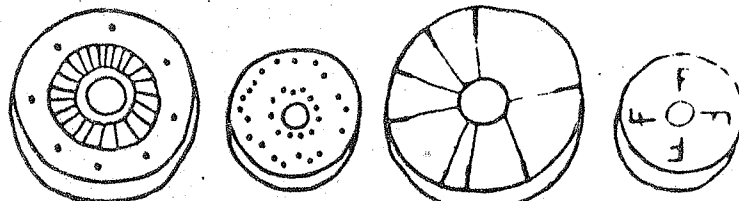
3 pav.

4 pav.

5 pav.

1

2

3

4

5

6

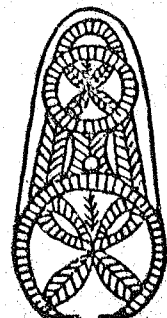
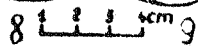
7

8

9

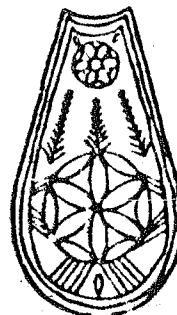
10

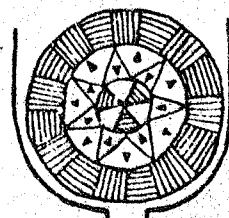
11

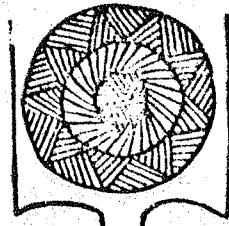
12

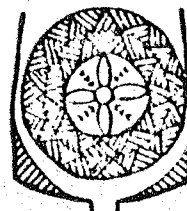
13

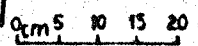
14

15

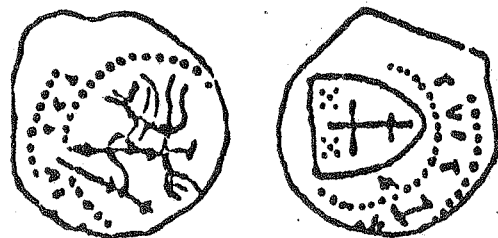
16

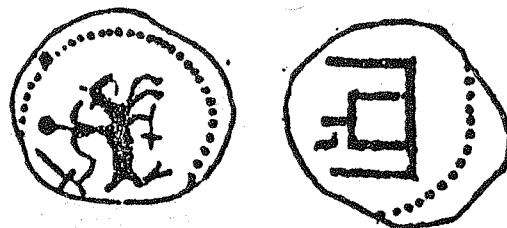
6 pav.

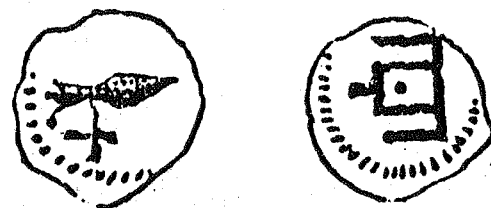
7 pav.

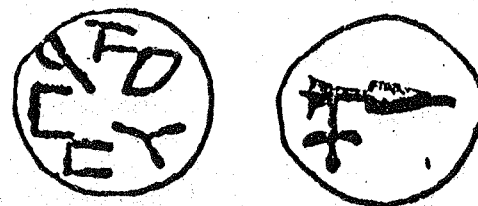
IV

III

II

I

8 pav.

TURINYS

Pratarmė	1
A. Jankevičienė. Šiandieninių muziejų uždaviniai	2
1. Muziejinių kystė	
B. Lukošiuotė. "Aušros" istorijos ir etnografijos muziejaus archeologinė ekspozicija	5
V. Ruzas. Numizmatika IEM 2 salės ekspozicijoje	6
E. Gričiuvienė. Akmens amžiaus ekspozicija LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	9
N. Antušaitė, E. Spudytė. Archeologijos ir numizmatikos fondai Telšių kraštotyros muziejuje	12
S. Biečiauskas. Šiaulių "Aušros" muziejaus monetų lobiai	14
D. Butkus. Kretingos kraštotyros muziejaus monetų lobiai	17
A. Butrimas. Kaulo bei rago dirbinių konservavimas LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	18
R. Paškevičius. Ekspонатų apsauga nuo žalojančio poveikio LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	20
N. Černiavskij, N. Zdanovič. Archeologinių kasinėjimų medžiagos paruošimas muziejui	22
M. Eiche. Faleristikos kolekcijos mokslinio tyrimo ir sisteminimo principai Rygos miesto istorijos ir jūreivystės muziejuje	23

2. Archeologija	
A. Butrimas. Neolito kapai iš Donkalnio (Telšių raj.)	26
A. Girininkas. Pirmieji gintaro keliai į Rytų Europą	28
B. Salatkienė. Kalnelių (Šiaulių raj.) II-IV a. pilkapiai	29
V. Kazakevičius. Žalvarinis ratelis iš Plinkaigalio (Kėdainių raj.)	31
K. Rickevičiūtė. Retos segės iš Lazdininkų (Kretingos raj.)	33
L. Murnikaitė. Gintaro dirbiniai Lazdininkų (Kretingos raj.) kapinyne	34
A. Blūjienė. Alinkos-Raistinės (Trakų raj.) pilkapiai	36
E. Svetikas. Didžiasalio (Lazdijų raj.) kapinynas	37
K. Mikaila, G. Vaitkevičius. Kai kurie Vilniaus XVI-XVII a. raudono molio plonasiinės keramikos tyrimai	38
A. Kuncevičius. Dėl akmenų smailiadugniais dubenimis paskirties	41
A. Čepaitienė. Verpimo įrankių ornamentikos problemos	42
V. Ksenzov. Naujas mezolitinis paminklas netoli Krasnovkos kaimo (Svetlogorsko raj.) prie Berezinos upės	45
E. Zaikovskij. Neolitinių gyvenviečių tyrinėjimai Dysnos upės baseine	46
A. Vasks. Rytų Latvijos keramika vėlyvajame žalvario ir ankstyvajame geležies amžiuje (I tūkst. pr.m.e.)	48

A. Radinš. Pilkapių laidojimo papročiai Rytų Latvijoje II tūkst. I-je pusėje (pagal Rezeknės raj. medžiagą)	50
3. Numizmatika	
R. Senapėdis. Šiaulių kaimo (Širvintų raj.) Prahos grašių lobis	53
V. Aleksiejūnas. Pirmosios lietuviškos kaltinės monetos	56
E. Svetikas. XVI-XVII amžių monetos Liepalingio (Lazdijų raj.) senkapiuose ...	58
E. Ivanauskas. Seredžiaus numizmatinė medžiaga (XVI-XIX a.pr.)	60
R. Klimavičius. Pirmasis Lietuvos-Lenkijos valstybės ordinas	62
E. Rimša. Radvilų karstų Kėdainiuose identifikavimo klausimu	63
Š. Bektenejev. Piniginė apyvarta šiaurės-rytų Baltarusijos teritorijoje (XIII-XIV a.a.)	66
Sutrupinimai	68
Ilustracijos	69

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	1
А. Янкявичене. Задачи современных музеев	2
1. Музееведение	
Б. Лукошюте. Археологическая экспозиция в музее истории и этнографии "Аушра"	5
В. Рузас. Нумизматика в отделе экспозиции феодального общества Литвы (11 зал музея истории и этнографии ЛитССР)	6
Э. Гришовене. Экспозиция каменного века в музее истории и этнографии Литовской ССР	9
Н. Антушайте, Е. Спудите. Фонды археологии и нумизматики в Тельшяйском краеведческом музее	12
С. Беяускас. Монетные клады в Шяуляйском музее "Аушра"	14
Д. Буткус. Монетные клады в Кретингском краеведческом музее	17
А. Бутримас. Консервация изделий из кости и рога в музее истории и этнографии Литовской ССР	18
Р. Пашкявичюс. Охрана экспонатов от негативного воздействия света в музее истории и этнографии Литовской ССР	20
Н. Чернявский, Н. Зданович. Опыт подготовки в музеефикации материалов археологических раскопок	22
М. Эйхе. Принципы научного исследования и систематизации коллекции фалеристики музея истории	
г. Риги и мореходства	23

2. Археология

А. Бутримас. Неолитические погребения в Донкалнис (Тельшяйский р-он).....	26
А. Гирининкас. Первые пути янтаря в Восточную Европу	28
Б. Салаткене. Курганы 11-1У в.в. в Калняляй (Шяуляйский р-он)	29
В. Казакялячюс. Бронзовый колесик из могильника Плинкайгалис (Кедайняйский р-он)	31
К. Рицкявичюте. Редкие фибулы из могильника Лаздиянкай (Крётингский р-он)	33
Л. Мурчикайте. Янтарные изделия в мужских погребениях из могильника Лаздиянкай (Крётингский р-он)	34
А. Елюене. Курганы Алинкос-Райстинес (Тракайский р-он)	36
Е. Святикас. Могильник в Диджясалис (Лаздияйский р-он)	37
К. Микайла, Г. Вайткявичюс. Некоторые исследования Вильнюсской красноглинистой тонкостенной керамики ХУ1-ХУП в.в.	38
А. Кунцевичюс. О назначении остродонных камней с тазообразной выемкой	41
А. Чяпайтене. Проблемы орнаментики прядильных инструментов	42
В.П. Ксензов. Новый памятник эпохи мезолита у д. Красновка Светлогорского р-на) на Березине	45
Э.М. Зайковский. Раскопки неолитических поселений в бассейне р. Дисны	46
А. Вакс. Керамика Восточной Латвии в эпоху поздней бронзы и в начале железного века (1 тысяч до н.э.)	48
А. Радиньш. Курганный погребальный обряд в Восточной Латвии в первой половине 11 тысяч н.э.	50

3. Нумизматика

Р. Сянапедис. Клад Пражских грошей из д. Шяуляй (Ширвинтский р-он)	53
--	----

В. Аляксёюнас. Первые чеканные монеты Литвы	56
Э. Святикас. Монеты (ХУ1-ХУП в.в. в погребениях могильника Лейпалингис (Лаздияйский р-он)	58
Э. Иванушас. Нумизматический материал из Сярджюс (ХУ1-нач. Х1Хв.в.)	60
Р. Климавичюс. Первый орден Литовско-Польского государства	62
Э. Римша. К вопросу идентификации гробов Радзивилов в Кедайняй	63
Ш.И. Бектенеев. Денежное обращение на территории Северо-восточной Белоруссии (ХШ-Х1У в.в.)	66
Сокращения	68
Иллюстрации	69

Ats. redaktorė A. Jankevičienė
Redaktorė R. Rimantienė

Archeologinės ir numizmatinės medžiagos
komplektavimas ir konsekvavimas

Pasirašyta spausdinti

Tiražas 500 egz. Kaina 0,80 rb.

Spaudė Motiejaus Šumausko sp. Vilniuje, Straz-
delio 1

Užsak. Nr. 549 5 sp. lankai